

Motion till riksdagen 2005/06:K348

av Mats Einarsson m.fl. (v)

Formerna för lagstiftning om trossamfund

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen beslutar att upphäva 8 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Motivering

Svensk lag stiftas genom beslut med enkel majoritet i Sveriges riksdag (1 kap. 4 § regeringsformen samt 5 kap. 6 § riksdagsordningen). Från denna regel finns ett fåtal undantag. Grundlag stiftas med två likalydande beslut – där endast enkel majoritet krävs – med mellanliggande val (8 kap. 15 § RF). Riksdagsordningen intar en mellanställning mellan grundlag och vanlig lag. Den kan ändras enligt samma regler som gäller för grundlagsändring, men också med endast ett beslut om det stöds av minst tre fjärdedelar av de röstande – under förutsättning att dessa utgör minst hälften av riksdagsledamöterna, dvs. 175 stycken (8 kap. 16 § RF).

Att riksdagen ensam och med enkel majoritet kan stifta lag är ett uttryck för folksuveränitetsprincipen i kombination med utpekandet av riksdagen som ”folkets främsta företrädare”. Ingen statschef kan genom att vägra signering förhindra att en lag stiftas. Inte heller finns det någon författningsdomstol som kan upphäva eller hindra tillkomsten av en lag. Omvänt kan ingen instans stifta lag mot riksdagens vilja (förutom EU, en komplikation vi dock lämnar vid sidan av denna motion). Den normgivningsmakt som lagts i regeringens händer är delegerad från riksdagen och vilar på lagar stiftade av riksdagen. Majoritetsprincipen, minst en röst mer än hälften av de avgivna rösterna, garanterar att inte en minoritet i riksdagen förhindrar lagstiftning som majoriteten anser vara angelägen.

De inskränkningar i riksdagsmajoritetens beslutsmakt som gäller för grundlagarna och riksdagsordningen är motiverade av att dessa lagar utgör de grundläggande reglerna för den politiska demokratin, men anger inte politikens inriktning och innehåll. Snabba och ofta förekommande ändringar av

Fel! Okänt namn på

reglerna ”under spelets gång”, kanske till följd av skiftande och tillfälliga majoriteter, undergräver den demokratiska processen. Kravet på mellanliggande val vid grundlagsändring förhindrar att de folkvalda ändrar de regler enligt vilka de själva verkar utan uppdragsgivarnas, väljarnas, hörande.

Så långt finns en bred politisk enighet. Det finns dock ytterligare en kategori lagar där riksdagsmajoritetens vilja är inskränkt, men där argumenten för denna inskränkning ter sig betydligt svagare. I 8 kap. 6 § andra stycket RF stadgas att det vid stiftande, ändring eller upphävande av lagar om trossamfund skall gälla samma regler som för riksdagsordningen: minst tre fjärdedels majoritet eller två beslut med mellanliggande val.

I vårt samhälle finns en mängd ideella organisationer: politiska, fackliga, sociala, kulturella osv. Lagregleringen av ideella organisationer är och skall vara så begränsad som möjligt. Staten skall inte utan trängande skäl reglera människors självorganisering. Även om detta finns en bred politisk enighet. Mot denna bakgrund är det därför märkligt att det finns en särskild lag om en kategori av ideella föreningar, lag (1998:1593) om trossamfund. Dessutom finns en särskild lag för ett av dessa trossamfund, Svenska kyrkan, lag (1998:1591) om Svenska kyrkan. Det finns också en lag om statlig hjälp med indrivande av medlemsavgifter i trossamfund.

Vänsterpartiet föreslår i andra motioner att den statliga uppbördshjälpen till trossamfund skall upphöra, liksom den lag som reglerar Svenska kyrkans teologi och organisation. Som förberedelse för ett sådant beslut bör regeringsformens särbestämmelser om lagstiftning om trossamfund och den omotiverade inskränkning av majoritetsprincipen som ligger däri upphävas. Dessa lagar hör inte till den kategori bestämmelser som motiverar särskilda regler som försvårar eller fördröjer deras ändring eller upphävande. Religionsfriheten är grundlagsskyddad i annan form. Svenska kyrkans inre angelägenheter bör över huvud taget inte vara föremål för lagstiftning, och uppbördshjälpen är inte något som hör till den politiska demokratins grundläggande spelregler. Mot bakgrund av ovanstående föreslår Vänsterpartiet att riksdagen beslutar att upphäva 8 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

Stockholm den 27 september 2005

Mats Einarsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Rolf Olsson (v)

Per Rosengren (v)

Alice Åström (v)

Siv Holma (v)

Peter Pedersen (v)

Tasso Stafilidis (v)